

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ergenlerde Uyumsuz Şemalar ile Siber Zorbalık Davranışı Arasındaki İlişkide Algılanan Sosyal Desteğin Düzenleyici Rolü*

Tuğba Doğan ¹ Derya Deniz ²

¹ Yüksek Lisans – Psikoloji Bölümü, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
² Doç. Dr. – Psikoloji Bölümü, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Başvuru: 02 Nisan 2026 / Kabul: 16 Haziran 2026 / Online Yayın: 17 Haziran 2026
© 2026 Yazarlar.

Öz

Bu çalışmada ergenlerin erken dönem uyumsuz şemaları ile siber zorbalık davranışı arasındaki ilişkide algıladıkları sosyal desteğin düzenleyici rolünü incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 10-14 yaş aralığında, 247 kız (%50,5) ve 242 erkek (%49,5) olmak üzere toplam 489 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında “10-16 Yaş Çocuk ve Ergenler İçin Erken Dönem Uyumsuz Şema Ölçekler Takımı (ÇEŞÖT)”, “Siber Zorbalık Ölçeği (SZÖ)”, “Çocuk ve Ergenler için Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği (SDDÖ)” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veri analizlerinde R programı sürüm 4.4.1 kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler hesaplanmış, grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmış, düzenleyici etki analizlerinde ise Yapısal Eşitlik Modeli’nden (YEM) yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin siber zorbalık davranışları ile “yapışıklık” ve “dayanısızlık” şemaları dışındaki tüm şema alanları arasında pozitif, siber zorbalık davranışları ile algılanan sosyal desteğin tüm alt boyutları arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca algılanan sosyal destek düzeyi, zedelenmiş sınırlar şema alanı ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkide düzenleyici rol üstlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken dönem uyumsuz şemalar, siber zorbalık, sosyal destek

** Atıf: Doğan, T. & Deniz, D (2026). Ergenlerde Uyumsuz Şemalar ile Siber Zorbalık Davranışı Arasındaki İlişkide Algılanan Sosyal Desteğin Düzenleyici Rolü. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 10(1), 30-52.
<https://doi.org/10.70989/scd.1921911>

✉ Sorumlu yazar: Tuğba Doğan dogan-tuba@hotmail.com

© Bu makale açık erişimli olup, CC BY-NC 4.0 lisansı ile dağıtılmaktadır.

RESEARCH ARTICLE

The Moderating Role of Perceived Social Support in the Relationship Between Maladaptive Schemas and Cyberbullying Behavior in Adolescents**

Tuğba Doğan ¹ Derya Deniz ²

¹ Graduate - Department of Psychology, Institute of Graduate Studies, Istanbul Ticaret University, Istanbul, Türkiye
² Assoc. Prof. - Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Istanbul Ticaret University, Istanbul, Türkiye

Received: 02 April 2026 / Accepted: 16 June 2026 / Published online: 17 June 2026
© 2026 Author(s).

Abstract

This study aimed to examine the moderating role of perceived social support in the relationship between early maladaptive schemas and cyberbullying behavior in adolescents. The sample of the study consisted of a total of 489 middle school students aged between 10 and 14 years, including 247 girls (50.5%) and 242 boys (49.5%). Data were collected using the “Early Maladaptive Schema Questionnaires Set for Children and Adolescents Aged 10–16”, the “Cyberbullying Scale”, the “Social Support Evaluation Scale for Children and Adolescents”, and a “Personal Information Form”. Data analyses were conducted using R software (version 4.4.1). Descriptive statistics were calculated; Kruskal–Wallis and Mann–Whitney U tests were used for group comparisons; and Structural Equation Modeling (SEM) was employed for moderation analyses. The results indicated that cyberbullying behaviors were positively associated with all schema domains except “enmeshment” and “vulnerability”, while they were negatively associated with all sub-dimensions of perceived social support. Additionally, perceived social support was found to play a moderating role in the relationship between the impaired limits schema domain and cyberbullying behavior.

Keywords: Early maladaptive schemas, cyberbullying, social support

** To cite: Doğan, T. & Deniz, D (2026). Ergenlerde Uyumsuz Şemalar ile Siber Zorbalık Davranışı Arasındaki İlişkide Algılanan Sosyal Desteğin Düzenleyici Rolü. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 10(1), 30–52.
<https://doi.org/10.70989/scd.1921911>

✉ **Corresponding author:** Tuğba Doğan dogan-tuba@hotmail.com

© This article is open access and distributed under the terms of the CC BY-NC 4.0 license.

1. GİRİŞ

Gelişen teknolojiyle dijitalleşen dünyada, internet kullanımı hızla artmakta ve günlük yaşamda vazgeçilmez bir unsur haline gelmektedir. İnternet, bireylere çevrim içi ortamda iletişim kurmak, diğerlerine dair gelişmeleri takip etmek ve oyun oynamak gibi pek çok olanak sunmasının yanı sıra siber zorbalık gibi birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir (Seto, 2002). Gençlerin bilgi ve iletişim teknolojilerine dair yoğun ilgileri onları, siber zorbalık yönünden riskli bir konuma taşımakta (Türk & Şenyuva, 2021); ergenlik dönemindeki siber zorbalık eylemleri, onların gelişimsel süreçleri, davranışsal uyumları ve ruh sağlıkları ile yakından ilişkili görüldüğünden önemli bir toplumsal sorun olarak değerlendirilmektedir (Bradshaw et al., 2017; Raskauskas & Huynh, 2015).

Siber zorbalık, bireye veya gruba zarar vermek amacıyla, dijital iletişim araçları kullanılarak yapılan bilinçli ve yinelenen saldırgan davranışlardır (Hinduja & Patchin, 2009). Bir meta-analiz çalışması, çocukluk ve ergenlikte siber zorbalık davranışları sergileme yaygınlığının %6,0 ile %46,3 aralığında değişirken siber mağduriyet yaygınlığının %13,99 ile %57,5 düzeylerinde olduğunu saptamıştır (Zhu et al., 2021). Çalışkan Pala ve arkadaşlarının (2021) çalışma grubunu lise öğrencilerinin oluşturduğu araştırmasında siber zorbalık yaygınlığı %65,3 olarak tespit edilmiştir. Alan yazında siber zorbalık, düşük benlik saygısı, düşük yaşam memnuniyeti, depresyon, kaygı ve madde kullanımı da dahil olmak üzere çeşitli uyum sorunlarıyla ilişkilendirilmiştir (Lei et al., 2019; Leung et al., 2018; Mehari & Farrell, 2018; Paciello et al., 2020). Bir meta-analiz çalışması, siber zorbalığın geleneksel zorbalığa göre intihar eğilimleri ile daha güçlü ilişkisi olduğunu göstermiştir (van Geel et al., 2014). Siber zorbalığın yaygınlığı ve sonuçları dikkate alındığında, bu saldırganlık türü ile ilişkili bireysel ve bağlamsal mekanizmaların incelenmesi önemli görülmektedir (Garaigordobil, 2014). Bu kapsamda şema terapi modeli, erken dönem olumsuz yaşantıların, ergenlikte saldırgan içerikli davranışın ortaya çıkmasını etkileyen bilişsel süreçleri açıklamak için yapılandırılmış bir yaklaşım sunmaktadır (Rada et al., 2025).

Young ve çalışma arkadaşları (2009), şema terapi modelini geliştirmiş ve giderilmemiş duygusal gereksinimlerden kaynaklanan erken dönem uyumsuz şemaların, ruhsal bozuklukların gelişiminde önemli bir rol üstlendiğini belirtmişlerdir. Erken dönem uyumsuz şemalar, erken çocuklukta temellenerek yaşam boyu süren bilişsel, duygusal ve öz yıkıcı kalıplardır (Rafaeli et al., 2013). Şema modelinde erken dönem uyumsuz şemalar beş genel kategori içerisinde gruplandırılmış, on sekiz farklı boyut olarak detaylandırılmıştır. Kopukluk ve reddedilme alanı içerisinde terk edilme/tutarsızlık, kuşkuculuk/kötüye kullanılma, duygusal yoksunluk, kusurluluk/ utanma, sosyal izolasyon; zedelenmiş özerklik ve performans alanı içerisinde bağımlılık/ yetersizlik, hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık, yapışıklık ve gelişmemiş benlik, başarısızlık; zedelenmiş sınırlar alanı içerisinde haklılık/ büyülenmecilik, yetersiz öz denetim; başkalarına yönelimlilik alanı içerisinde boyun eğicilik, kendini feda etme, onay arayıcılık; aşırı tetikte olma ve baskılama/ketleme alanı içerisinde karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar ve aşırı eleştiricilik, cezalandırıcılık (Young et al., 2009). Şema modelinde, erken dönem uyumsuz şemaların temelleri erken çocukluk döneminde atılsa da uyumsuz şemalar, yaşam boyu gelişmekte ve deneyimlere dayanarak şekillenmeye devam etmektedir (Rafaeli et al., 2013). Bu bağlamda, akranlar arasındaki saldırgan davranışlar, şemaların etkinleşmesi, sürdürülmesi ve güçlenmesi yönünden önemli bir kaynak olarak

değerlendirilebilir (Mallmann et al., 2017). Özellikle haklılık/büyükleme, yetersiz öz denetim, kuşkuculuk ve cezalandırıcılık gibi bazı şemalar; dürtü kontrolünde güçlük, empati eksikliği, kişiler arası problemler ve saldırgan eğilimlerle ilişkili olabilmektedir (Estévez et al., 2021; Janovsky et al., 2020; Rada et al., 2025; Vagos et al., 2025). Örneğin, başkalarından zarar göreceği, küçük düşürüleceği veya kötüye kullanılacağı beklentisiyle ilişkili kuşkuculuk/kötüye kullanıma şemalarına sahip kişiler (Young et al., 2009), belirsiz sosyal bağlamlarda, başkalarının davranışlarına daha kolay düşmanca atıfta bulunabilir ve saldırgan tepkiler gösterebilir (Calvete & Orue, 2011; Tremblay & Dozois, 2009). Benzer şekilde kişinin diğerlerinden üstün olduğu ve diğerlerine uygulanan kurallara uymak zorunda olmadığı inancıyla ilişkili haklılık/büyükleme şemalarına sahip kişiler (Young et al., 2009), kendilik algılarına dair tehdit hissettiklerinde veya isteklerini elde edemediklerinde saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir (Calvete & Orue, 2011; Fernández-González et al., 2021). Sosyal bir saldırganlık türü olarak tanımlanan siber zorbalığın (Navarro et al., 2015) ise, anonimlik (Li, 2008), düşük denetim (Hinduja & Patchin, 2009) özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu şema alanlarının siber zorbalık davranışlarının ortaya çıkmasını kolaylaştırabileceği düşünülmektedir. Ayrıca ergenlerle yapılan çeşitli araştırmalar, uyumsuz şemaların problemli cep telefonu kullanımı (Yağmur & Arıcak, 2022), zorbalık uygulama (Yousefpour, 2022), siber mağduriyet (Calvete et al., 2015; Faura-Garcia et al., 2021), siber flört istismarı (Celsi et al., 2021), saldırganlık ve şiddet (Rada et al., 2025; Van Wijk-Herbrink et al., 2021) ile ilişkisine işaret etmektedir.

Algılanan sosyal destek, bireyin ihtiyaç duyacağı zaman çevresinden destek alabileceğine dair öznel kanısı anlamına gelmektedir (Cho & Yoo, 2016). Ergenlerin başlıca sosyal destek sağlayıcıları, aileleri, akranları ve öğretmenleridir (Saylor & Leach, 2008). Riskli davranışlar sergileme eğiliminin arttığı bir dönem olan ergenlik döneminde algılanan sosyal destek, ergenin toplumsal davranış becerileri edinme sürecinde kritik bir rol oynamaktadır (Handono et al., 2019; Kırccallıoğlu & Şimşek Orhon, 2022). Alan yazında çeşitli araştırmalar, yüksek düzeyde algılanan sosyal desteğin, siber zorbalık davranışlarını negatif yönlü anlamı olarak yordadığını göstermektedir (Cho & Yoo, 2016; Ding et al., 2020; Fang et al., 2020). Kowalski ve arkadaşlarının (2014) meta-analiz çalışması ise algılanan sosyal desteğin siber zorbalık davranışları sergileme ile negatif yönde anlamlı ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Cohen ve Wills'in (1985) stres tamponlayıcı modeline göre aile, arkadaşlar ve önemli kişilerden gelen sosyal destek, kişilere psikolojik güvenlik ve aidiyet duygusu sağlayarak stresle baş etmelerini kolaylaştırabilir ve risk faktörlerinin olumsuz etkilerini azaltabilir. Bu modelle uyumlu olarak bazı çalışmalar, ergenlerde algılanan sosyal desteğin, siber zorbalık davranışlarını azaltabilen koruyucu etkisine vurgu yapmaktadır (Fang et al., 2020; Yang et al., 2021). Nitekim Jin ve arkadaşlarının (2020) çalışmada algılanan sosyal desteğin, çocukluk çağı istismarı ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkide düzenleyici rol oynadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan yüksek düzeyde algılanan sosyal desteğin, duygu düzenleme becerileri ve psikolojik sağlamlığı destekleyerek erken dönem uyumsuz şemaların içselleştirilmesi ve pekiştirilmesi ile ilgili süreçleri zayıflatılabileceği ve şemaların yeniden yapılandırılmasında rol oynayabileceği ileri sürülmektedir (Hosseini et al., 2016; Shahbeik et al., 2022; Zhang et al., 2025). Bu bağlamda algılanan sosyal desteğin, erken dönem uyumsuz şemalar ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkinin şiddetini değiştirebilecek düzenleyici bir değişken olarak işlev görebileceği düşünülmektedir.

Alan yazında siber zorbalık kavramını şema terapi odağında, özellikle siber zorbalık davranışları sergileyenler boyutuyla ele alan sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bununla birlikte erken dönem uyumsuz şemalar, siber zorbalık ve algılanan sosyal destek değişkenlerini bir arada ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle mevcut çalışma, ergen örneklemi uyumsuz şemalar ile siber zorbalık davranışı arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin düzenleyici rolünü ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada ergenlerde görülen erken dönem uyumsuz şemalar ile siber zorbalık davranışı arasındaki ilişkide algılanan sosyal destek düzeyinin düzenleyici rolünü incelemek amaçlanmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ergenlerin siber zorbalık davranışları cinsiyete, sınıf düzeyine ve okul başarı durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. Ergenlerde erken dönem uyumsuz şemalar ile siber zorbalık davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ergenlerde algılanan sosyal destek düzeyi ile siber zorbalık davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Ergenlerin erken dönem uyumsuz şemaları ile siber zorbalık davranışı arasındaki ilişkide algılanan sosyal destek düzeyinin düzenleyici rolü var mıdır?

2. YÖNTEM

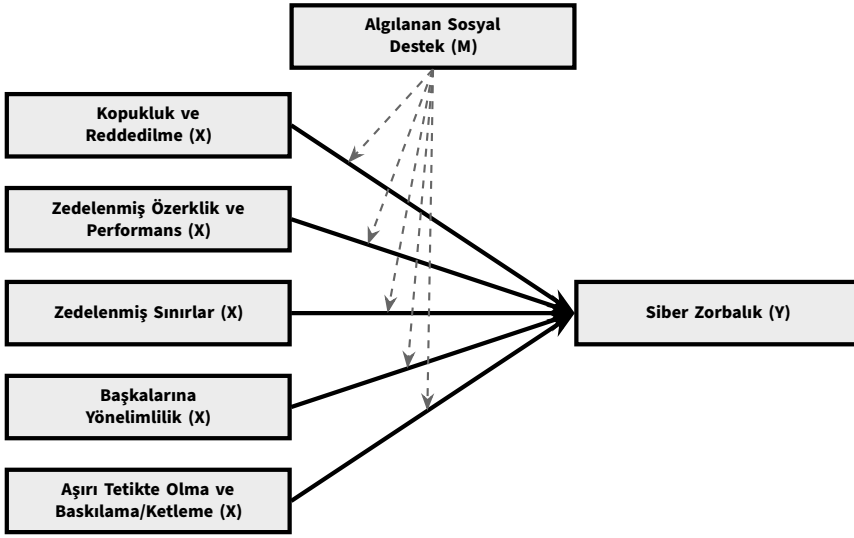
2.1 Araştırma Modeli

Ergenlerde uyumsuz şemalar ile siber zorbalık davranışı arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin düzenleyici rolünü incelemeyi amaçlayan bu çalışma, veri toplama yönünden nicel türde, ilişkisel tarama deseni ile yapılmıştır. İlişkisel tarama deseni, iki ya da daha fazla değişken arasındaki bağların ortaya konmasını ve bu bağların şiddetinin veya yönünün belirlenmesini hedefleyen çalışmalarda tercih edilir (Büyüköztürk et al., 2021).

2.2 Örneklem

Bu çalışmanın evreni, 2024-2025 öğretim yılında İstanbul'da eğitimine devam eden ortaokul öğrencileridir. Çalışma grubu 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı İstanbul ili Kağıthane ilçesinde yer alan 4 farklı devlet ortaokulunda eğitim gören, kolayda örneklem yöntemiyle seçilmiş 489 ortaokul öğrencisidir. Kolayda örneklem, araştırmacının çevresinde yer alan, erişimi güçlük taşımayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden bireyler arasından seçilen örneklemidir (Erkuş, 2011).

Katılımcıların 247'si (%50,5) kız, 242'si (%49,5) erkektir. Öğrencilerin %18,8'i 5. sınıf, %27,8'i 6. sınıf, %27,8'i 7. sınıf, %25,6'sı 8. sınıfta eğitim görmektedir. Akademik başarı durumlarında öğrencilerin %10,4'ü düşük, %64,4'ü orta, %25,2'si yüksek düzeyde başarı bildirmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın kavramsal çerçevesi

2.3 Verilerin Toplanması

Araştırma için İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (E-65836846-044-339440) 22.11.2024 tarihli etik onayı alınmıştır. Okullarda gerçekleştirilecek ölçek uygulamaları için Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Sistemi üzerinden gerekli izinler alınmıştır. Bilgilendirilmiş onam formları anne-babalara ve katılımcı öğrencilere ulaştırılarak imzaları alınmıştır. Uygulamadan önce öğrencilere araştırmanın amacı ve anketlerin nasıl doldurulacağı açıklanmış, çalışmaya katılımın gönüllü olduğu vurgulanmıştır. Ölçek uygulamaları, öğretimi aksatmayacak şekilde okul yönetimi tarafından planlanan ders saatlerinde, doğrudan araştırmacı tarafından yapılmıştır. Uygulamalar yaklaşık 40-45 dakika sürmüş, geçersiz sayılacak yanıtlar çıkarıldığında kalan 489 öğrencinin yanıtları analize dahil edilmiştir. Veri toplama işlemi 2025 yılı Şubat ve Mart aylarında gerçekleştirilmiştir.

2.4 Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilmiş, katılımcılara ait cinsiyet, sınıf ve akademik başarı durumlarının yer aldığı formdur.

10-16 Yaş Çocuk ve Ergenler İçin Erken Dönem Uyumsuz Şema Ölçekler Takımı (ÇEŞÖT): ÇEŞÖT, Olcay Güner (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 97 madde ve 15 faktörden oluşan beş temel boyut üzerine yapılandırılmış; geçerlik-güvenirlik incelemeleri tamamlanmış bir ölçme aracıdır. Alt ölçekler sırasıyla, kopukluk ve reddedilmişlik boyutunda yer alan kusurluluk / utanma, kuşkuculuk / kötüye kullanılma, duygusal yoksunluk, terk edilme ve tutarsızlık; zedelenmiş özerklik ve performans boyutunda başarısızlık, bağımlılık / yetersizlik, yapışıklık ve gelişmemiş benlik, hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık; zedelenmiş sınırlar boyutunda haklılık/büyüklenmecilik yetersiz öz denetim, başkalarına yönelimlilik boyutunda

boyun eğicilik, kendini onaylamama, onay arayıcılık; aşırı tetikte olma ve baskılama / ketleme boyutunda karamsarlık, cezalandırıcılıktır. Katılımcılar, her maddeyi beşli likert üzerinde (1=Benim için tamamıyla yanlış, 5=Benim için tamamıyla doğru) derecelendirmektedir. ÇEŞÖT'ün Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları kusurluluk .61, kuşkuculuk / kötüye kullanılma .77, duygusal yoksunluk .81, terk edilme ve tutarsızlık 0.64, başarısızlık .77, bağımlılık / yetersizlik .75, yapışıklık ve gelişmemiş benlik .68, hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık .68, haklılık/büyükleme .84, yetersiz öz denetim .72, boyun eğicilik .67, kendini onaylamama .73, onay arayıcılık .66, karamsarlık .83, cezalandırıcılık .55 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise Cronbach alfa katsayıları kusurluluk .55, kuşkuculuk / kötüye kullanılma .81, duygusal yoksunluk .88, terk edilme ve tutarsızlık 0.68, başarısızlık .83, bağımlılık / yetersizlik .77, yapışıklık ve gelişmemiş benlik .57, hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık .68, haklılık/büyükleme .86, yetersiz öz denetim .71, boyun eğicilik .75, kendini onaylamama .80, onay arayıcılık .67, karamsarlık .88, cezalandırıcılık .61 olarak bulunmuştur. Ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde, bazı alt boyutlarda Cronbach alfa değerlerinin görece düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bu alt boyutlar ölçeğin özgün kuramsal yapısının bir parçasını oluşturmakta olup, ilgili literatürde de benzer güvenilirlik değerlerinin raporlandığı görülmektedir. Çok boyutlu ölçme araçlarında alt boyut düzeyinde görece düşük iç tutarlılık katsayılarının gözlenmesi yöntemsel açıdan beklenebilen bir durumdur (Şencan, 2005). Bu nedenle, ölçeğin kuramsal bütünlüğünü korumak amacıyla tüm alt boyutlar analizlere dahil edilmiştir.

Siber Zorbalık Ölçeği (SZÖ): SZÖ, Arıca, Kınay ve Tanrıku (2012) tarafından geliştirilmiştir. 24 maddeden oluşan, dördümlük likert tipi (Hiçbir Zaman, Bazen, Çoğu Zaman, Her Zaman) derecelendirilen ölçek tek faktörlü yapıdadır. "Hiçbir Zaman " bir puan olarak, "Her Zaman " yanıtı ise dört puan olarak değerlendirilmektedir. Öleekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 96'dır. Alınan yüksek puan, siber zorbalık davranışlarında artışı göstermektedir. SZÖ'nün Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise Cronbach alfa katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

Çocuk ve Ergenler İçin Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği (SDDÖ): SDDÖ, Dubow ve Ullman (1989) tarafından oluşturulmuş, Gökler (2007) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Algılanan arkadaş sosyal desteği, algılanan aile sosyal desteği ve algılanan öğretmen sosyal desteği olmak üzere 3 alt boyut ve 41 maddeden oluşan ölçek beşli likert tiptedir. Katılımcılar her maddeye beş seçenek (1= hiçbir zaman, 5 = her zaman) üzerinden yanıt vermektedirler. Öleekten alınan en düşük puan 41, en yüksek puan 205'tir. SDDÖ'nün Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları arkadaş desteği .89, aile desteği .86, öğretmen desteği .88 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise Cronbach alfa katsayıları arkadaş desteği .91, aile desteği .92, öğretmen desteği .85 olarak hesaplanmıştır.

2.5 Verilerin Analizi

Çalışmada yapılan istatistiksel analizlerin tamamı R programı (sürüm 4.4.1) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler hesaplanmış, normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Öleeklerin iç tutarlılığı Cronbach alfa katsayısı ile değerlendirilmiştir. Analizler yorumlanırken bazı alt boyutlara ilişkin görece düşük iç tutarlılık katsayıları dikkate alınarak sonuçlar temkinli bir şekilde değerlendirilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler

korelasyon analizi ile incelenmiş, normallik varsayımının sağlanmadığı durumlarda grup karşılaştırmaları için Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır.

Düzenleyici etki analizleri, değişkenler arasındaki doğrudan ve etkileşim etkilerinin aynı model içerisinde eş zamanlı olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlaması nedeniyle Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Analizlerde R programında lavaan paketi kullanılmış ve gözlenen değişkenler üzerinden yol analizi (path analysis) modeli kurulmuştur. Bu doğrultuda analizler gözlenen değişkenlerle yürütülen bir yol analizi modeli şeklinde yapılandırılmış olup, raporlanan katsayılar klasik moderasyon regresyonuna benzer biçimde sunulmuştur. Her bir şema alanı için ayrı moderasyon modelleri oluşturulmuş; bağımsız değişken (X) olarak erken dönem uyumsuz şema alanları, bağımlı değişken (Y) olarak siber zorbalık davranışı ve düzenleyici değişken (M) olarak algılanan sosyal destek modele dahil edilmiştir. Düzenleyici etki, bağımsız değişken ile düzenleyici değişkenin etkileşim terimi ($X \times M$) aracılığıyla test edilmiştir. Model parametreleri maksimum olabilirlik yöntemi ile tahmin edilmiş, standart hatalar ve %95 güven aralıkları bootstrap yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Moderasyon modelleri gözlenen değişkenlerle yürütülen doymuş (saturated) yol analizi modelleri olduğundan model uyum indeksleri mükemmel uyum göstermiştir (CFI=1.00, TLI=1.00, RMSEA=0.00, SRMR=0.00).

3. BULGULAR

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların siber zorbalık davranış düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,001$). Elde edilen bulgular, erkek öğrencilerin siber zorbalık puanlarının kız öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıf düzeyi değişkeni açısından da siber zorbalık davranışlarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p = 0,006$). Yapılan ikili karşılaştırma analizi (Dunn testi) sonuçlarına göre, özellikle 6. ve 8. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıflar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır ($p = 0,005$). Okul başarı durumu değişkenine göre yapılan analizler de gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir ($p = 0,010$). İkili karşılaştırmalar sonucunda, akademik başarı düzeyi düşük olan öğrenciler ile yüksek olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunduğu ve bu farkın düşük başarı düzeyine sahip öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir ($p = 0,008$).

Tablo 3'te görüldüğü üzere siber zorbalık ve şema alt boyutlarından kusurluluk ile düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = 0,273$, $p < 0,001$), kuşkuculuk ve kötüye kullanma ile düşük düzeyde ($r = 0,291$, $p < 0,001$), duygusal yoksunluk ile orta düzeyde ($r = 0,341$, $p < 0,001$), terk edilme ve tutarsızlık ile düşük düzeyde ($r = 0,141$, $p = 0,002$), başarısızlık ile düşük düzeyde ($r = 0,268$, $p < 0,001$), bağımlılık ve yetersizlik ile düşük düzeyde ($r = 0,225$, $p < 0,001$), haklılık/büyüklenmecilik ile orta düzeyde ($r = 0,451$, $p < 0,001$), yetersiz öz denetim ile orta düzeyde ($r = 0,434$, $p < 0,001$) kendini onaylamama ile düşük düzeyde ($r = 0,251$, $p < 0,001$), boyun eğicilik ile düşük düzeyde ($r = 0,152$, $p < 0,001$), onay arayıcılık ile düşük düzeyde ($r = 0,133$, $p = 0,003$), karamsarlık ile düşük düzeyde ($r = 0,258$, $p < 0,001$), cezalandırıcılık ile düşük düzeyde ($r = 0,205$, $p < 0,001$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Siber zorbalık ile yapışıklık ve gelişmemiş benlik ($r = 0,022$, $p = 0,629$), hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık ($r = 0,056$, $p = 0,214$) alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Siber zorbalık ile sosyal

Tablo 1. ÇEŞÖT, SZÖ ve SDDÖ Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek	Boyut	Ort	SS	Minimum	Maximum	Çarp.	Bas.
ÇEŞÖT	Kusurluluk	2,20	0,77	1	4,6	0,612	-0,095
	Kuşkuculuk ve Kötüye Kullanma	2,51	0,95	1	5	0,303	-0,679
	Duygusal Yoksunluk	2,24	0,95	1	5	0,710	-0,231
	Terk Edilme ve Tutarsızlık	2,59	1,08	1	5	0,346	-0,839
	Başarısızlık	2,22	0,90	1	4,63	0,584	-0,500
	Bağımlılık/Yetersizlik	2,22	0,87	1	5	0,596	-0,163
	Yapışıklık ve Gelişmemiş Benlik	3,37	1,07	1	5	-0,307	-0,705
	Hastalık ve Tehditlere Karşı Dayanıksızlık	3,09	1,16	1	5	-0,052	-1,019
	Haklılık	2,22	0,73	1	5	0,559	0,130
	Yetersiz/Öz denetim	2,62	0,97	1	5	0,175	-0,636
	Kendini Onaylamama	2,16	1,02	1	5	0,803	-0,138
	Boyun Eğicilik	2,28	0,87	1	5	0,748	0,189
	Onay Arayıcılık	2,71	1,04	1	5	0,280	-0,696
	Karamsarlık	2,81	1,04	1	5	0,173	-0,794
	Cezalandırıcılık	2,55	0,89	1	5	0,362	-0,496
SZÖ	SZÖ Toplam Puan	26,71	5,25	24	58	3,268	12,305
SDDÖ	Arkadaş Desteği	71,99	13,02	27	92	-0,739	0,211
	Aile Desteği	50,65	9,33	14	60	-1,218	0,884
	Öğretmen Desteği	37,07	7,59	15	50	-0,499	-0,196

Not: Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, Çarp: Çarpıklık, Bas: Basıklık.

destek alt boyutlarından arkadastan alınan destek ($r=-0,330$, $p<0,001$), aileden alınan destek ($r=-0,413$, $p<0,001$) ve öğretmenden alınan destek ($r=-0,385$, $p<0,001$) arasında orta düzeyde negatif yönlü ilişki saptanmıştır.

Tablo 4'te verilen analiz sonuçlarına göre; Model 1'de (Kopukluk ve Reddedilme) kopukluk ve reddedilme şema alanının siber zorbalık üzerindeki doğrudan etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($\beta = -0,016$, $p = 0,847$). Buna karşın algılanan sosyal destek değişkeni siber zorbalık davranışlarını negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır ($\beta = -0,079$, $p < 0,001$). Etkileşim teriminin ($X*M$) anlamsız olması ($p = 0,767$), sosyal desteğin bu modelde düzenleyici bir rol üstlenmediğini göstermektedir. Model 2'de (Zedelenmiş Özerklik ve Performans) zedelenmiş özerklik ve performans şema alanının siber zorbalık üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($\beta = -0,056$, $p = 0,437$). Sosyal destek değişkeni ise bu modelde de negatif yönlü ve anlamlı bir yordayıcıdır ($\beta = -0,080$, $p < 0,001$). Bununla birlikte etkileşim teriminin anlamlı olmaması ($p = 0,374$), sosyal

Tablo 2. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Siber Zorbalık Davranış Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	Medyan	Q1	Q3	p	ϵ^2
<i>Cinsiyet</i>					
Kız	24	24	26	<0,001*	0,17
Erkek	25	24	28		
<i>Sınıf</i>					
5	24	24	26	0,006**	0,019
6	24	24	26		
7	25	24	27,75		
8	25	24	28		
<i>Okul Başarı Durumu</i>					
Düşük	25	24	31	0,010**	0,015
Orta	25	24	27		
Yüksek	24	24	26		

Not: *Mann-Whitney U Testi (Medyan, Q1-Q3), **Kruskal-Wallis Testi (Medyan, Q1-Q3). Q1: 25. persentil, Q3: 75. persentil, ϵ^2 : Etki Büyüklüğü

Tablo 3. Ergenlerin Uyumsuz Şemaları ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Siber Zorbalık Davranışları ile Arasındaki İlişkinin Korelasyon Testi ile İncelenmesi

<i>Erken Dönem Uyumsuz Şemalar</i>	<i>r</i>
Kusurluluk	0,27*
Kuşkuculuk ve Kötüye Kullanma	0,29*
Duygusal Yoksunluk	0,34*
Terk Edilme ve Tutarsızlık	0,14*
Başarısızlık	0,27*
Bağımlılık ve Yetersizlik	0,23*
Yapışıklık ve Gelişmemiş Benlik	0,02
Hastalık ve Tehditlere Karşı Dayanıksızlık	0,06
Haklılık ve Büyüklenmecilik	0,45*
Yetersiz Öz Denetim	0,43*
Kendini Onaylamama	0,25*
Boyun Eğicilik	0,15*
Onay Arayıcılık	0,13*
Karamsarlık	0,26*
Cezalandırıcılık	0,21*
<i>Sosyal Destek Düzeyleri</i>	
Arkadaş Desteği	-0,33*
Aile Desteği	-0,41*
Öğretmen Desteği	-0,39*

Not: * $p < ,001$; diğerleri $p > ,05$, (Spearman Korelasyon Testi).

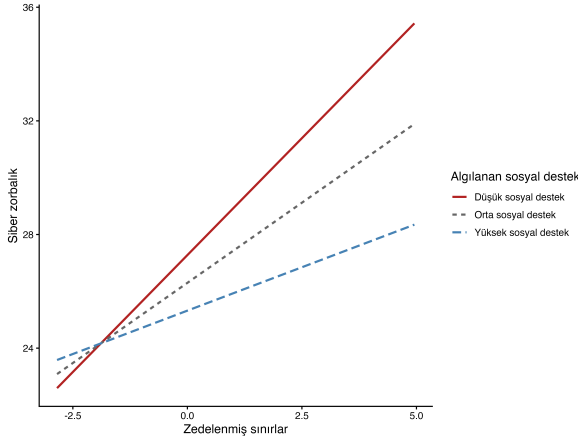
desteğin düzenleyici rolünün bulunmadığını ortaya koymaktadır. Model 3'te (Zedelenmiş Sınırlar) zedelenmiş sınırlar şema alanının siber zorbalık üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak

Tablo 4. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Siber Zorbalık Arasındaki İlişkide Sosyal Desteğin Düzenleyici Rolü

	β	SH	%95 GA	
			Alt Sınır	Üst Sınır
<i>Model 1</i>				
Kopukluk ve Reddedilme (X)	-0,016	0,084	-0,183	0,143
Sosyal Destek (M)	-0,079**	0,013	-0,106	-0,054
Etkileşim (X * M)	0,001	0,003	-0,005	0,006
<i>Model 2</i>				
Zedelenmiş Özerklik ve Performans (X)	-0,056	0,071	-0,200	0,080
Sosyal Destek (M)	-0,080**	0,012	-0,106	-0,057
Etkileşim (X * M)	0,003	0,003	-0,004	0,009
<i>Model 3</i>				
Zedelenmiş Sınırlar (X)	1,128**	0,208	0,742	1,551
Sosyal Destek (M)	-0,039*	0,011	-0,061	-0,017
Etkileşim (X * M)	-0,021*	0,008	-0,036	-0,007
<i>Model 4</i>				
Başkalarına Yönelimlilik (X)	-0,135	0,091	-0,318	0,041
Sosyal Destek (M)	-0,088**	0,014	-0,118	-0,061
Etkileşim (X * M)	0,006	0,003	-0,000	0,013
<i>Model 5</i>				
Aşırı Tetikte Olma ve Baskılama/Ketleme (X)	0,022	0,128	-0,234	0,270
Sosyal Destek (M)	-0,077**	0,013	-0,104	-0,052
Etkileşim (X * M)	0,002	0,005	-0,009	0,011

Not: Bağımlı Değişken=Siber Zorbalık, β = Standartlaştırılmış Beta Katsayısı, SH=Standart Hata, %95 GA: β için Güven Aralığı, * $p<0,05$, ** $p<0,001$

anlamli bir etkisi bulunmaktadır ($\beta = 1,128$, $p<0,001$). Bu bulgu, şema düzeyi arttıkça siber zorbalık davranışlarının arttığını göstermektedir. Sosyal destek değişkeni ise negatif yönlü ve anlamlı etkisini sürdürmektedir ($\beta = -0,039$, $p = 0,001$). Öte yandan etkileşim teriminin anlamlı olması ($\beta = -0,021$, $p = 0,007$), sosyal desteğin bu modelde düzenleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir. Negatif yönlü etkileşim katsayısı, sosyal destek düzeyi arttıkça zedelenmiş sınırlar şemasının siber zorbalık üzerindeki etkisinin zayıfladığını, başka bir ifadeyle sosyal desteğin koruyucu bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu etkileşim etkisi Şekil 2’de gösterilmiştir. Model 4’te (Başkalarına Yönelimlilik) başkalarına yönelimlilik şema alanının siber zorbalık üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($\beta = -0,135$, $p = 0,137$). Sosyal destek değişkeni bu modelde de negatif yönlü ve anlamlı bir yordayıcıdır ($\beta = -0,088$, $p < 0,001$). Etkileşim terimi sınırda anlamlılık düzeyine yakın olmakla birlikte ($p = 0,052$), istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmemektedir; dolayısıyla sosyal desteğin düzenleyici rolünden söz edilemez. Model 5’te (Aşırı Tetikte Olma ve Baskılama/Ketleme) bu şema alanının siber zorbalık üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($\beta = 0,022$, $p = 0,863$). Sosyal destek değişkeni yine negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcıdır ($\beta = -0,077$, $p < 0,001$). Etkileşim teriminin anlamsız olması ($p = 0,705$), sosyal desteğin bu modelde de düzenleyici bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Şekil 2. Zedelenmiş Sınırlar ile Siber Zorbalık Arasındaki İlişkide Algılanan Sosyal Desteğin Düzenleyici Rolü

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada, 10-14 yaş arasındaki ergenlerin şema mekanizmaları ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin düzenleyici rolü araştırılmıştır. Elde edilen bulgular, araştırma soruları sıralamasına göre aşağıda tartışılmıştır.

Çalışmanın ilk araştırma sorusu doğrultusunda siber zorbalık davranışlarının sosyodemografik özelliklere göre farklılaşması incelenmiştir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık puanları, cinsiyetler arasında anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Erkekler, kızlarla karşılaştırıldığında daha çok siber zorbalık davranışları sergilemektedir. Bu sonuç ilgili literatürdeki pek çok araştırma ile uyumlu görünmektedir (Alrajeh et al., 2021; Keleş & Tagay, 2025; Wang et al., 2019; Zsila et al., 2018). Bununla birlikte erkeklerin saldırgan eğilimlerini daha yüksek bulan çalışmalar da mevcuttur (Erdur & Kavşut, 2007). Cosma ve arkadaşlarının (2022), 46 ülkeden ergenlerin çalışma kapsamına dahil edildiği makale çalışmasında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin zorbalığa karşma ile ilişkili olduğu, erkeklerin geleneksel ve siber zorbalık türlerinde daha fazla yer aldığı belirlenmiştir. Bazı çalışmalarda ise kızların daha fazla siber zorbalık yaptığı veya cinsiyetler arasında farklılaşmanın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (Agatston et al., 2007; Mallmann et al., 2017; Topçu, 2008). Bu farklılık, çevrim içi ortamda anonim kalabilme imkânının siber zorbalık sergileme yönünden her iki cinsiyet için de risk oluşturması ile açıklanabilir (Li, 2007).

Çalışmanın öğrencilerin sınıf düzeyine ilişkin bulgusunda, 8. sınıfların siber zorbalık davranış düzeylerinin 6. sınıflara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Pepler ve arkadaşlarına (2006) göre ilköğretimden ortaöğretime geçişte zorbalık eğilimleri en yüksek düzeyde iken ortaöğretimin sonlarına doğru azalmaktadır. Bolat ve Korkmaz (2021), çalışmamızla benzer şekilde 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin 6. sınıflara göre daha yüksek düzeyde siber zorbalık davranışları sergilediklerini tespit etmişlerdir. Sınıf düzeyi ile siber mağduriyet ve zorbalık arasında anlamlı farklılık göstermeyen araştırmalara da rastlanmıştır (Erdur & Kavşut, 2007; Gürkan et al., 2022).

Çalışmada siber zorbalık puanlarının okul başarı durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı, ikili karşılaştırmada yüksek başarı ile düşük başarı bildiren öğrenciler arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç alan yazındaki çeşitli çalışmalarla paralel görülmektedir (Alotaibi, 2019; Rodop et al., 2022). Wright (2015), sekizinci sınıf öğrencilerinin örneklem grubu oluşturduğu boylamsal çalışmasında, siber zorbalığın ve mağduriyetin bir yıl sonraki okuldaki davranım sorunları, düşük ders başarıları ve okula devamsızlık ile pozitif yönlü bağlantısı olduğunu tespit etmiştir. Siber zorbalıkla akademik başarı arasında anlamlı ilişki tespit etmeyen çalışmalar da vardır (Huang & Chou, 2010; Mitchel, 2011).

Çalışmanın bir sonraki sorusu doğrultusunda elde edilen sonuçta siber zorbalık toplam puanı "yapışıklık ve gelişmemiş benlik" ile "hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık" dışında tüm şema boyutları ile pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuç genel olarak uyumsuz şema puanları arttıkça siber zorbalık davranış eğiliminin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Elde edilen bulgu ile benzer şekilde zorbalığa karışan ergenlerin dahil olmayanlara göre daha yüksek uyumsuz şema puanlarına sahip olduğunu tespit eden çalışmalar mevcuttur (Mallmann et al., 2017; Tarçalır Erol, 2015). Mevcut çalışmada, siber zorbalık davranışları ile uyumsuz şemalar arasında en yüksek korelasyon ilişkisi "haklılık/büyükleme" ve "yetersiz öz denetim" şemalarını içeren zedelenmiş sınırlar alanında görülmüştür. Bu durum, söz konusu şema alanlarının siber zorbalık davranışlarıyla daha güçlü bir ilişki içerisinde olabileceğini düşündürmektedir. Haklılık/büyükleme şeması bireyin diğerlerinden daha özel veya üstün olduğuna dair sanıdır (Young et al., 2009). Ayrıcalıklı olduğu algısına sahip bireylerin istedikleri gibi davranabileceklerini düşünerek veya haklı olduklarına inanarak saldırgan davranışlarını meşrulaştırdıkları düşünülebilir (Calvete, 2008). Yetersiz öz denetim şemaları ise bireylerin duygu ve dürtülerinin ifadesini düzenleyememe ile karakterizedir (Young et al., 2009). Alan yazındaki benzer araştırmalara bakıldığında, Özkan ve arkadaşlarının (2025) çalışmasında, ergenlerde dürtüsellüğün siber zorbalık, siber mağduriyet ve internet bağımlılığını anlamlı düzeyde etkilediği saptanmıştır. Vagos ve arkadaşları (2025), ergenlerle yaptıkları çalışmada, kopukluk/reddedilme ve bozulmuş sınırlar alanının saldırgan davranışın gelişiminde önemli rol oynadığını tespit etmişlerdir. Fernández-González ve arkadaşlarının (2021) çocuktan ebeveynlere agresyon ve flört ilişkilerinde şiddeti inceledikleri boylamsal çalışmasında, kuşkuculuk/ kötüye kullanılma, haklılık/büyükleme ve yetersiz öz denetim şemaları saldırgan davranışları yordamıştır ve bu bağlamda çalışmamızın bu bulgusu ile uyumlu görülmektedir.

Araştırmada, "yapışıklık ve gelişmemiş benlik" ve "hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık" şema alanları ile siber zorbalık arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Ayrılabilmek/ hayatta kalabilme becerileri ile ilgili eksikliklerle karakterize olan "yapışıklık ve gelişmemiş benlik" ve "hastalık ve tehditlere karşı dayanıksızlık" şemaları (Rafaeli et al., 2013), bu bireylerin saldırgan davranış gibi aktiflik gerektiren eylemlerden kaçınmalarına sebep olabilir. Yapışıklık ve gelişmemiş benlik şeması ile ilgili bu sonuç alan yazında Tarçalır Erol (2015)'un akran zorbalığı, Çakar'ın (2024) riskli davranışlar ile uyumsuz şemaları incelediği çalışmalarda söz konusu şemaların belirleyici bir rol oynamaması yönünden benzerdir. Diğer yandan mevcut çalışmada bahsedilen şema alanının iç tutarlılık katsayısının görece düşük olması, elde edilen bu sonuç ile ilişkili olabilir.

Çalışmanın bir başka bulgusunda ise aileden, öğretmenden ve arkadaştan gelen destek arttıkça siber zorbalık davranışlarının azaldığı saptanmıştır. Elde edilen sonuç, sosyal desteğin siber zorbalık ile negatif yönlü ilişki gösterdiğini saptayan önceki çalışmalarla tutarlı görülmektedir (Fanti et al., 2012; Kahi et al., 2024; Pala et al., 2021; Peker, 2015). Zorbalık davranışları sergileyen bireylerin arkadaş edinme güçlükleri yaşadığı, sosyal uyum becerilerinde yetersiz kaldıkları böylelikle daha yoğun çevresel desteğe ihtiyaç duydukları söylenebilir (Nansel et al., 2001). Araştırmalar olumsuz ilişkilere sahip bireylerin siber zorba olma olasılığının arttığını göstermektedir (Akbulut & Eristi, 2011; Juvonen & Gross, 2008). Diğer yandan çevreden yüksek sosyal destek algılayan ergenlerin, öz saygı düzeyleri daha yüksek, saldırgan davranış eğilimleri daha düşüktür (Sabra & Hassan, 2020). Araştırmanın bu bulgusu ile paralel olarak Kahi ve arkadaşları (2024), hem siber zorbalık hem siber mağduriyetin, algılanan sosyal desteğin tüm alt boyutları ile (aile-öğretmen-arkadaş) negatif yönlü anlamlı ilişki kurduğunu tespit etmiş ayrıca algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi oluş ile siber zorbalık arasında aracı rol üstlendiğini saptamışlardır. Hellfeldt ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir başka makale çalışmada ise aileden ve öğretmenden alınan sosyal desteğin yüksek olması, siber zorba ve mağdurların öznel iyi oluş düzeylerini artırırken düşük depresyon ve anksiyete belirtileri ile ilişkili bulunmuştur.

Araştırmanın son sorusu doğrultusunda algılanan sosyal destek, zedelenmiş sınırlar alanı (hakkılık/büyükleme ve yetersiz öz denetim) ile siber zorbalık davranışları arasında düzenleyici rol üstlenmiştir. Bu bulgu, algılanan sosyal desteğin söz konusu ilişki üzerinde koruyucu bir mekanizma olarak işlev görebileceğini düşündürmektedir. Zedelenmiş sınırlar alanı, geleceğe dönük amaç belirlemede, içsel sınır oluşturmada ve ötekilere karşı sorumlulukları gözetmede eksikliklerle bağlantılıdır (Young et al., 2009). Çeşitli araştırmalar, zedelenmiş sınırlar şema alanının, kişinin bireysel ihtiyaçlarını ve bakış açılarını diğerlerinininkinden üstün tutarak ve öz denetimi azaltarak saldırganlık eğilimi ile ilişkili olduğunu belirtmektedir (Askari, 2018; Huang, Gan, et al., 2023; Tremblay & Dozois, 2009). Dozois ve arkadaşları (2013) çalışmada, farklı şema alanlarının farklı psikopatolojik sonuçlarla ilişkili olabileceğini ileri sürmüş ve zedelenmiş sınırlar alanının saldırganlık ile en tutarlı şekilde ilişkili olan şema alanı olduğunu bulmuşlardır. Benzer olarak Huang ve arkadaşları (2023), zedelenmiş sınırlar şema alanının saldırganlığın farklı boyutları ile ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Siber zorbalığın çevrim içi ortamda gerçekleşen modern bir kişiler arası saldırganlık türü (Gaffney et al., 2019) olarak açıklandığı düşünüldüğünde, çalışmamızın diğer şema alanları değil de zedelenmiş sınırlar şema alanı ile siber zorbalık arasındaki doğrudan ilişki göstermesi bulgusu, yukarıda değinilen çalışmaların bulguları ile uyumlu görülmektedir. Bununla birlikte şema modelinde, zedelenmiş sınırlar şemalarının, çoğunlukla çocuğun büyüdüğü ortamın fazla izin verici yapıda olduğu; bakım verenlerin yeterli düzeyde sınır koyma, disiplin sağlama ve rehberlik etmede yetersiz kaldığı durumlarda ortaya çıktığı belirtilmektedir (Rafaeli et al., 2013). Bu şemalara sahip kişiler de dürtülerini dizginleme, başkalarının haklarına saygı gösterme ve sorumluluk almada yetersizlik yaşayabilmektedir (Young et al., 2009). Bu doğrultuda, çalışmanın, söz konusu şema alanı ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin zayıflatıcı etki gösterdiği bulgusu; algılanan sosyal desteğin, içsel sınır oluşturmada yetersizle ilişkilendirilen bu şemaya sahip bireylere, aidiyet ve güven duygusu (Cohen & Wills, 1985), geri bildirim (Ardahan, 2006) ve rehberlik (Sorias, 1988) sağlayarak dışsal bir koruyucu mekanizma işlevi görmesi olarak yorumlanabilir. Alan yazında,

mevcut çalışmamızın üç değişkenini birlikte ele alan bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte çalışmamız sonucunda düzenleyici etkinin tespit edildiği zedelenmiş sınırlar içerisindeki şema alanlarının ve diğer değişkenlerin içerdiği özelliklerle ilgili kavramları konu alan araştırmalara yer vermenin, tartışmaya katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Kendilik değeri ile meşguliyet, haklılık ve büyülenmecilik ile ilişkili olan narsisizm (Wink, 1991) kavramı bazı araştırmalarda siber zorbalığın önemli yordayıcılarından biri olarak tespit edilmiştir (van Geel et al., 2017; Wu et al., 2025). Diğer yandan öz kontrol yetersizliği ile karakterize olan dürtüsellik, gençlerin saldırgan davranış sergileme olasılığını artırmaktadır (Salekin, 2016). Boylamsal türde yapılan bir çalışmada büyülenmeci ve dürtüsel özellikler, siber zorbalık davranışlarını anlamlı olarak yordamıştır (López-Larrañaga & Orue, 2019). Despoti ve arkadaşlarının (2020) ergenlerle yapılan çalışmasında, dürtüsellik, katı-duygusuz özellikler ve narsisizmin zorbalık davranışları için risk oluşturduğu tespit edilmiş, algılanan sosyal destek (okul ve arkadaş) ise narsisizm ve zorbalık arasındaki ilişkiyi düzenlemiştir. Huang ve arkadaşları (2023) çalışmalarında, karanlık üçlü olarak adlandırılan kişilik özelliklerini (Makyavelizm, narsisizm ve psikopati) yüksek düzeyde bildiren ergenlerin sosyal dışlanma yaşadıklarında öz denetimleri azalmakta iken zorbalık sergileme düzeylerinin artmakta olduğunu belirlemişlerdir. Pan ve arkadaşlarının (2025) çalışmasında, intihar amaçlı olmayan kendine zarar verme davranışları sergileyen ergenlerin, sağlıklı olan gruba göre daha dürtüsel olduğunu, sosyal desteğin yüksek düzeyde algılanmasının kendine zarar veren grupta bilişsel karmaşıklık düzeyini artırdığını (farklı çözüm yolları düşünme) tespit etmişlerdir. Ke ve arkadaşlarının (2024) suça sürüklenen ergenlerle yaptıkları çalışmada algılanan sosyal desteğin artması, bilinçli farkındalık, öz kontrol ve dürtüsellik düzeylerini etkileyerek saldırganlığı dolaylı olarak azaltmıştır. Bu kapsamda araştırmamızın bu bulgusu, alan yazındaki yukarıda bahsedilen çalışmalarla uyumlu görülmektedir.

Çalışma sonucunda sosyal destek, zedelenmiş sınırlar dışındaki şema alanları ile siber zorbalık davranışları sergileme arasında düzenleyici etki göstermemiştir. Çalışmamızın bu bulgusu, bazı şema alanlarının çevresel koruyucu faktörlerden daha sınırlı düzeyde etkilenebileceğini düşündürmektedir. Erken dönem olumsuz yaşam deneyimleri sonucunda oluşan uyum bozucu şemalar, insanının tutarlılık itkisinin sonucunda geliştiğinden acıyla sonuçlanmasına rağmen aşinalık ve rahatlık hissi vermekte dolayısıyla köklü bir yapıda olup değişimleri oldukça zor olmaktadır (Young et al., 2009). Fang ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında, çocukluk döneminde çocuğa karşı kötü muamelelerin ergenlikte siber zorbalık davranışlarını anlamlı bir şekilde yordadığı bununla birlikte algılanan sosyal desteğin bahsedilen iki değişken arasındaki ilişkide düzenleyici bir rolü olmadığı saptanmıştır. Söz konusu çalışmada çocuklukta yaşanan kötü muamele düşük düzeyde algılandığında sosyal destek koruyucu bir işlev sağlarken yüksek düzeydeki çocukluk dönemi kötü muamelesinde sosyal desteğin bu etkisi ortadan kalkmıştır. Çocuklukta kötü muameleyle maruz kalan bireylerin güvenli bağlanma stilleri geliştirme olasılığı daha düşüktür (Yu et al., 2020). Dolayısıyla ergenler çevrelerinden sosyal destek alsalar dahi güvensiz bağlanma örüntüleri, başkalarına güvenmeyi zorlaştırarak sosyal desteğin koruyuculuğunu engelleyebilir (Davis et al., 2015; Fang et al., 2020). Dolayısıyla bu sonuç alan yazındaki bazı çalışmalarla paralel biçimde (Despoti et al., 2020; Fang et al., 2020) sosyal desteğin risk faktörlerine karşı genellenebilir bir koruyucu işlev görmeyebileceğini ve söz konusu koruyucu rolün, bireyin sahip olduğu şema örüntülerine bağlı olarak değişebileceğini düşündürmektedir.

5. SONUÇ

Araştırmamız sonucunda öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinde cinsiyet, sınıf ve okul başarı düzeyine göre anlamlı farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin siber zorbalık davranış düzeyleri, uyumsuz şemaları ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Son olarak öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri, uyumsuz şema alanlarından zedelenmiş sınırlar alanı ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkide düzenleyici rol üstlenebileceği görülmüştür. Bu çalışmanın, siber zorbalık davranışlarının bazı şematik örüntülerle ilişkili olduğunu ve bu ilişkide algılanan sosyal desteğin belirli şemalara bağlı olarak düzenleyici rol oynadığını tespit etmesi yönünden literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ek olarak ulusal alan yazında siber zorbalık davranışlarını şema terapi kuramı çerçevesinde ele alan bir araştırmaya rastlanmaması, çalışmamızın alan yazına bir diğer katkısı olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte bulgular, çalışmanın örneklem özellikleri ve kesitsel araştırma deseni çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki uygulama önerileri geliştirilmiştir. Siber zorbalık düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaştığı bulgusu dikkate alındığında siber zorbalıkla mücadelede okul ve toplum temelli önleyici çalışmaların yapılması önemlidir. Okullarda halihazırda siber zorbalığa dair önleyici çalışmalar psikolojik danışmanlar tarafından yapılmakla birlikte bütün öğrencilere erişim konusunda yetersizlikler mevcuttur (Kıran et al., 2025). Daha fazla öğrencinin katılımı sağlanarak bilinçli teknoloji kullanımı, sanal ortamdaki riskleri tanıma, dijital okur yazarlık gibi konularda bilgilendirme çalışmalarının sistematik bir şekilde yürütülmesi yararlı olabilir. Bununla birlikte uyumsuz şemalar ile siber zorbalık arasında anlamlı ilişkiler bulunması doğrultusunda önleyici ve müdahale çalışmalarının şema yaklaşımı perspektifinde ele alınması, zorbalık riski taşıyan öğrencilerin erken dönemde belirlenmesine katkı sağlayabilir. Uyumsuz şemaların temellerinin çocuğun büyüdüğü ortamda atıldığı dikkate alındığında, sağlıklı şemaların gelişimini desteklemek amacıyla özellikle okul öncesi dönemde aile eğitimleri planlanması önerilebilir. Algılanan sosyal destek ile siber zorbalık arasındaki negatif yönlü ilişki ve özellikle zedelenmiş sınırlar şema alanı ile siber zorbalık arasındaki ilişkide sosyal desteğin düzenleyici rol üstlendiği bulgusu dikkate alındığında, anne-babaları, akranları ve öğretmenleri kapsayan sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi yönünde planlamalar yapılması önemli bulunmaktadır. Ayrıca okullarda akran temelli grup etkinlikleri ve iş birliğine dayalı öğretim yaklaşımlarının teşvik edilmesi faydalı olabilir.

6. SINIRLILIKLAR

Kesitsel bir çalışma olan araştırmamız, yöntemin doğası gereği katılımcıların ölçeklere, ölçülen zamanda vermiş oldukları öz bildirimle dayalı cevaplarla sınırlanmaktadır. Çalışmada kullanılan ölçeklerden özellikle ÇEŞÖT ölçeğinin madde sayısının fazla olması, ayrıca uygulamadaki diğer ölçeklerle birlikte toplam madde sayısının fazla olması bir diğer sınırlılık olarak görülmektedir. Ayrıca bazı şema alt boyutlarında elde edilen görece düşük iç tutarlılık katsayıları nedeniyle ilgili bulgular yorumlanırken dikkatli olunmalıdır. Özellikle düşük güvenilirlik gösteren alt boyutlara ilişkin sonuçların gelecek çalışmalarda farklı örneklemelerle ve doğrulayıcı ölçüm modelleriyle yeniden sınanması önerilebilir. Araştırmanın yalnızca dört devlet ortaokulunda öğrenim gören ve kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen

öğrencilerle yürütülmüş olması, bulguların genellenebilirliğini sınırlandırabilir. Gelecek araştırmacılara çocuk ve gençlere yönelik şema ölçeğinin kısa formunun geliştirilerek literatüre kazandırılması önerilebilir. Konuyla ilgili yapılacak araştırmaların farklı illeri ve yaş gruplarını kapsayacak şekilde genişletilmesi, bulguların genellenebilirliğini artıracaktır. Yine yapılacak çalışmalarda boylamsal desenin kullanılması, uyumsuz şemalar, siber zorbalık davranışları ve sosyal destek kavramları arasındaki ilişkilerde zamansal örüntülerin daha sağlıklı şekilde incelenmesine imkân sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu araştırmanın yazım ve yayımlanma süreçlerini etkileyebilecek herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu araştırma kapsamında hiçbir kurum ve kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Etik Beyan:

Çalışma için İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul'undan (E-65836846-044-339440) 22.11.2024 tarihli etik onayı alınmıştır. Okullardaki uygulama için Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzinleri modülü üzerinden 04.02.2025 tarihli ve MEB.TT.2025.018050 başvuru numaralı yasal izin alınmıştır.

Yapay Zeka Kullanımı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazarlar tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

Yazar Katkıları

- **Tuğba Doğan:** Araştırmanın kavramsallaştırılması, tasarımı, literatür taraması, veri toplama süreçleri, veri analizi ve bulguların yorumlanması ve makalenin ilk taslağının hazırlanmasından sorumludur.
- **Derya Deniz:** Araştırmanın tasarımı, danışmanlığı, revizyon süreçleri, metodolojik denetim ve makalenin son halinin hazırlanmasına katkıda bulunmuştur.

ORCID

Tuğba Doğan <https://orcid.org/0009-0002-5660-8560>

Derya Deniz <https://orcid.org/0000-0003-3839-1193>

Notlar

* Bu makale İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde araştırması devam etmekte olan "Ergenlerde Uyumsuz Şemalar ile Siber Zorbalık Davranışları Arasındaki İlişkide Algılanan Sosyal Destegın Düzenleyici Rolü" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** This article was derived from the ongoing master's thesis titled "The Moderating Role of Perceived Social Support in the Relationship Between Early Maladaptive Schemas and Cyberbullying Behavior in Adolescents" at the Institute of Graduate Studies, Istanbul Commerce University.

Kaynakça

- Agatston, P. W., Kowalski, R., & Limber, S. (2007). Students' perspectives on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health, 41*(6), S59–S60. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.09.003>.
- Akbulut, Y., & Eristi, B. (2011). Cyberbullying and victimisation among Turkish university students. *Australasian Journal of Educational Technology, 27*(7). <https://doi.org/10.14742/ajet.910>.
- Alotaibi, N. B. (2019). Cyber bullying and the expected consequences on the students' academic achievement. *IEEE Access, 7*, 153417–153431. <https://doi.org/10.1109/access.2019.2947163>.
- Alrajeh, S. M., Hassan, H. M., Al-Ahmed, A. S., & Alsayed Hassan, D. (2021). An investigation of the relationship between cyberbullying, cybervictimization and depression symptoms: A cross sectional study among university students in qatar (V. De Luca, Ed.). *Plos One, 16*(12), e0260263. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0260263>.
- Ardahan, M. (2006). Sosyal destek ve hemşirelik. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences, 9*(2), 68–75.
- Arıca, O. T., Kınay, H., & Tanrıku, T. (2012). Siber zorbalık Ölçeğinin ilk psikometrik bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(1), 101–114.
- Askari, I. (2018). Early maladaptive schemas and cognitive-behavioral aspect of anger: Schema model perspective. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy, 37*(3), 262–283. <https://doi.org/10.1007/s10942-018-0311-9>.
- Bolat, D., & Korkmaz, Ö. (2021). Ortaokullarda ergenlik çağındaki öğrencilerin siber zorbalık davranışları, sosyal medya bağımlılıkları ve sosyal medya bozuklukları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 25*(1), 253–268.
- Bradshaw, J., Crous, G., Rees, G., & Turner, N. (2017). Comparing children's experiences of schools-based bullying across countries. *Children and Youth Services Review, 80*, 171–180. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.06.060>.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (29th ed.). Pegem Akademi.
- Çakar, M. (2024). *Ergenlerde erken dönem uyumsuz şemalar ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Calvete, E. (2008). Justification of violence and grandiosity schemas as predictors of antisocial behavior in adolescents. *Journal of Abnormal Child Psychology, 36*(7), 1083–1095. <https://doi.org/10.1007/s10802-008-9229-5>.
- Calvete, E., & Orue, I. (2011). Social information processing as a mediator between cognitive schemas and aggressive behavior in adolescents. *Journal of Abnormal Child Psychology, 40*(1), 105–117. <https://doi.org/10.1007/s10802-011-9546-y>.
- Calvete, E., Orue, I., & Gámez-Guadix, M. (2015). Cyberbullying victimization and depression in adolescents: The mediating role of body image and cognitive schemas in a one-year prospective study. *European Journal on Criminal Policy and Research, 22*(2), 271–284. <https://doi.org/10.1007/s10610-015-9292-8>.
- Celsi, L., Paleari, F. G., & Fincham, F. D. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas as predictors of cyber dating abuse: An actor-partner interdependence mediation model approach. *Frontiers in Psychology, 12*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.623646>.
- Cho, Y.-K., & Yoo, J.-W. (2016). Cyberbullying, internet and SNS usage types, and perceived social support: A comparison of different age groups. *Information, Communication & Society, 20*(10), 1464–1481. <https://doi.org/10.1080/1369118x.2016.1228998>.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin, 98*(2), 310–357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>.

- Cosma, A., Bjereld, Y., Elgar, F. J., Richardson, C., Bilz, L., Craig, W., Augustine, L., Molcho, M., Malinowska-Cieslik, M., & Walsh, S. D. (2022). Gender differences in bullying reflect societal gender inequality: A multilevel study with adolescents in 46 countries. *Journal of Adolescent Health*, 71(5), 601–608. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2022.05.015>.
- Davis, T., Ammons, C., Dahl, A., & Klierer, W. (2015). Community violence exposure and callous-unemotional traits in adolescents: Testing parental support as a promotive versus protective factor. *Personality and Individual Differences*, 77, 7–12. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.12.024>.
- Despoti, G., Kokkinos, C. M., & Fanti, K. A. (2020). Bullying, victimization, and psychopathy in early adolescents: The moderating role of social support. *European Journal of Developmental Psychology*, 18(5), 747–764. <https://doi.org/10.1080/17405629.2020.1858787>.
- Ding, Y., Li, D., Li, X., Xiao, J., Zhang, H., & Wang, Y. (2020). Profiles of adolescent traditional and cyber bullying and victimization: The role of demographic, individual, family, school, and peer factors. *Computers in Human Behavior*, 111, 106439. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106439>.
- Dozois, D. J. A., Martin, R. A., & Faulkner, B. (2013). Early maladaptive schemas, styles of humor and aggression. *Humor*, 26(1). <https://doi.org/10.1515/humor-2013-0006>.
- Dubow, E. F., & Ullman, D. G. (1989). Assessing social support in elementary school children: The survey of children's social support. *Journal of Clinical Child Psychology*, 18(1), 52–64. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp1801_7.
- Erdur, Ö. B., & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research*, 0(27), 31–42.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci* (4th ed.). Seçkin Yayıncılık.
- Estévez, A., Chávez-Vera, M. D., Momeñe, J., Olave, L., & Iruarrizaga, I. (2021). Role of attachment and early maladaptive schemas in the impulsive behaviour of adolescents. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 53, 143–153. <https://doi.org/10.14349/rlp.2021.v53.16>.
- Fang, J., Wang, W., Gao, L., Yang, J., Wang, X., Wang, P., & Wen, Z. (2020). Childhood maltreatment and adolescent cyberbullying perpetration: A moderated mediation model of callous-unemotional traits and perceived social support. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7–8), NP5026–NP5049. <https://doi.org/10.1177/0886260520960106>.
- Fanti, K. A., Demetriou, A. G., & Hawa, V. V. (2012). A longitudinal study of cyberbullying: Examining risk and protective factors. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 168–181. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643169>.
- Faura-Garcia, J., Orue, I., & Calvete, E. (2021). Cyberbullying victimization and nonsuicidal self-injury in adolescents: The role of maladaptive schemas and dispositional mindfulness. *Child Abuse & Neglect*, 118, 105135. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105135>.
- Fernández-González, L., Orue, I., Adrián, L., & Calvete, E. (2021). Child-to-parent aggression and dating violence: Longitudinal associations and the predictive role of early maladaptive schemas. *Journal of Family Violence*, 37(1), 181–189. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00269-2>.
- Gaffney, H., Farrington, D. P., Espelage, D. L., & Trofi, M. M. (2019). Are cyberbullying intervention and prevention programs effective? a systematic and meta-analytical review. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 134–153. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.07.002>.
- Garaigordobil, M. (2014). Cyberbullying in adolescents and youth in the basque country: Prevalence of cybervictims, cyberaggressors, and cyberobservers. *Journal of Youth Studies*, 18(5), 569–582. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.992324>.
- Gökler, I. (2007). Çocuk ve ergenler için sosyal destek değerlendirme ölçeği türkçe formunun uyarlama çalışması: Faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2), 90–99.
- Güner, O. (2013). *10-16 yaş Çocuk ve ergenler İçin erken dönem uyumsuz Şema Ölçekler takımı (çeşit)'nin geçerlik, güvenilirlik ve norm çalışması* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Gürkan, H., Atabay, E., & Gezgin, D. M. (2022). Lise Öğrencileri arasında dijital Şiddet: Siber zorbalık, akıllı telefon bağımlılığı ve medya okuryazarlık arasındaki ilişki. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1799–1820. <https://doi.org/10.24315/tred.1115385>.
- Handono, S. G., Laeheem, K., & Sittichai, R. (2019). Factors related with cyberbullying among the youth of jakarta, indonesia. *Children and Youth Services Review*, 99, 235–239. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.02.012>.

- Hellfeldt, K., López-Romero, L., & Andershed, H. (2019). Cyberbullying and psychological well-being in young adolescence: The potential protective mediation effects of social support from family, friends, and teachers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1), 45. <https://doi.org/10.3390/ijerph17010045>.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2009). *Bullying beyond the schoolyard: Preventing and responding to cyberbullying*. Sage, Corwin Press.
- Hosseini, S., Rahimi, F., & Nouri, R. (2016). *On the effectiveness of the early maladaptive schemas and social support on the level of mental health in female students with romantic relationship*. <https://ijpras.com/storage/models/article/Ppzb0r90UizzlPKO9mgtHfDlcZopH9CAokZXkmtzp2gt1u458t9TuNbEA3Rr/on-the-effectiveness-of-the-early-maladaptive-schemas-and-social-support-on-the-level-of-mental-he.pdf>.
- Huang, L. S., Molenberghs, P., & Mussap, A. J. (2023). Cognitive distortions mediate relationships between early maladaptive schemas and aggression in women and men. *Aggressive Behavior*, 49(4), 418–430. <https://doi.org/10.1002/ab.22083>.
- Huang, Y., Gan, X., Jin, X., Rao, S., Guo, B., He, Z., & Wei, Z. (2023). The relationship between the dark triad and bullying among Chinese adolescents: The role of social exclusion and sense of control. *Frontiers in Psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1173860>.
- Huang, Y.-Y., & Chou, C. (2010). An analysis of multiple factors of cyberbullying among junior high school students in taiwan. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1581–1590. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.06.005>.
- Janovsky, T., Rock, A. J., Thorsteinsson, E. B., Clark, G. I., & Murray, C. V. (2020). The relationship between early maladaptive schemas and interpersonal problems: A meta-analytic review. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 27(3), 408–447. <https://doi.org/10.1002/cpp.2439>.
- Jin, T. L., Wu, Y. T., Zhang, L., Li, X., & Liu, Z. H. (2020). Childhood psychological maltreatment and cyberbullying among Chinese adolescents: The moderating roles of perceived social support and gender. *Journal of Psychological Science*, 43(2), 323–332.
- Juvonen, J., & Gross, E. F. (2008). Extending the school grounds?—bullying experiences in cyberspace. *Journal of School Health*, 78(9), 496–505. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2008.00335.x>.
- Kahi, M., Heidari, Z., Esmaeili, M., Samouei, R., & Amini-Rarani, M. (2024). From screens to minds: The connection between cyberbullying, psychological well-being, and the mediating role of perceived social support in high school students (M. Duradoni, Ed.). *Advances in Public Health*, 2024(1). <https://doi.org/10.1155/2024/6662382>.
- Ke, M., Xie, Q., Huang, Y., Li, X., Liu, X., Liu, Z., Bi, T., & Kou, H. (2024). The effect of social support on aggression among male juvenile delinquents in China: The multiple mediated role of trait mindfulness and self-control/impulsivity. *Deviant Behavior*, 46(12), 1533–1550. <https://doi.org/10.1080/01639625.2024.2394817>.
- Keleş, A., & Tagay, Ö. (2025). Ergenlerin siber zorbalık düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (73), 734–757. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1543367>.
- Kıran, F., Kalyon, A., & Koca, F. (2025). Ergenlerde siber zorbalık: Bilişsel esneklik ve duygusal zekanın rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (64), 1–28. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1381030>.
- Kırcalloğlu, M., & Şimşek Orhon, F. (2022). Relations of cyber bullying sensitivity to perceived social support and to parent and peer attachments in high school students. *Current Research and Reviews in Psychology and Psychiatry*, 2(1), 11–29.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 140(4), 1073–1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>.
- Lei, H., Mao, W., Cheong, C. M., Wen, Y., Cui, Y., & Cai, Z. (2019). The relationship between self-esteem and cyberbullying: A meta-analysis of children and youth students. *Current Psychology*, 39(3), 830–842. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00407-6>.
- Leung, A. N. M., Wong, N., & Farver, J. M. (2018). Cyberbullying in hong kong Chinese students: Life satisfaction, and the moderating role of friendship qualities on cyberbullying victimization and perpetration. *Personality and Individual Differences*, 133, 7–12. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.07.016>.
- Li, Q. (2007). Bullying in the New playground: Research into cyberbullying and cyber victimisation. *Australasian Journal of Educational Technology*, 23(4). <https://doi.org/10.14742/ajet.1245>.

- Li, Q. (2008). A cross-cultural comparison of adolescents' experience related to cyberbullying. *Educational Research*, 50(3), 223–234. <https://doi.org/10.1080/00131880802309333>.
- López-Larrañaga, M., & Orue, I. (2019). Interaction among psychopathic traits in the prediction of cyberbullying behavior. *Revista de Psicopatología Y Psicología Clínica*, 24(1). <https://doi.org/10.5944/rppc.23932>.
- Mallmann, C. L., Saraiva de Macedo Lisboa, C., & Zanatta Calza, T. (2017). Cyberbullying e esquemas iniciais desadaptativos em adolescentes brasileiros. *Revista Colombiana de Psicología*, 26(2), 313–328. <https://doi.org/10.15446/rcp.v26n2.60631>.
- Mehari, K. R., & Farrell, A. D. (2018). Where does cyberbullying fit? a comparison of competing models of adolescent aggression. *Psychology of Violence*, 8(1), 31–42. <https://doi.org/10.1037/vio0000081>.
- Mitchel, M. S. (2011). *Cyberbullying and academic achievement: Research into the rates of incidence, knowledge of consequences, and behavioral patterns of cyberbullying* [Doctoral dissertation]. University.
- Nansel, T. R., Overpeck, M., Pilla, R. S., Ruan, W. J., Simons-Morton, B., & Scheidt, P. (2001). Bullying behaviors among US youth: Prevalence and association with psychosocial adjustment. *Jama*, 285(16), 2094. <https://doi.org/10.1001/jama.285.16.2094>.
- Navarro, R., Yubero, S., & Larrañaga, E. (2015). Psychosocial risk factors for involvement in bullying behaviors: Empirical comparison between cyberbullying and social bullying victims and bullies. *School Mental Health*, 7(4), 235–248. <https://doi.org/10.1007/s12310-015-9157-9>.
- Özkan, Y., Çelikkol Sadiç, Ç., Özmütlu, A. G., Kara, A., & Gerçek, H. G. (2025). Examining the link between impulsivity, internet addiction, cyberbullying, and cybervictimization among adolescents in a child and adolescent psychiatry outpatient clinic. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 47(3), 467–476. <https://doi.org/10.20515/ord.1619413>.
- Paciello, M., Tramontano, C., Nocentini, A., Fida, R., & Menesini, E. (2020). The role of traditional and online moral disengagement on cyberbullying: Do externalising problems make any difference? *Computers in Human Behavior*, 103, 190–198. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.09.024>.
- Pala, S. C., Ünsal, A., Emiral, G. O., Demirtaş, Z., Zencirci, S. A., Tözün, M., & Arslantas, D. (2021). Evaluation of cyberbullying and multidimensional perceived social support levels in high school students of Turkey. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 84(1), 104–112. <https://doi.org/10.26650/IuAıstfd.2019.0106>.
- Pan, B., Gong, Y., Guo, M., Wang, X., Lu, H., Lin, Z., & Zhang, B. (2025). Negative affect and impulsivity in adolescents with non-suicidal self-injury: The moderating and mediating roles of perceived social support. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, Volume 21, 1–13. <https://doi.org/10.2147/ndt.s498951>.
- Peker, A. (2015). Ergenlerde algılanan sosyal destek ve siber zorbalığa eğilim arasındaki ilişkiler: Arkadaştan ve Öğr. *Journal of Turkish Studies*, 10(Volume 10 Issue 3), 759–759. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.7693>.
- Pepler, D. J., Craig, W. M., Connolly, J. A., Yuile, A., McMaster, L., & Jiang, D. (2006). A developmental perspective on bullying. *Aggressive Behavior*, 32(4), 376–384. <https://doi.org/10.1002/ab.20136>.
- Rada, C., Neagu, A.-E., Marinescu, V., Rodideal, A.-A., & Lungu, R.-A. (2025). The impact of childhood abuse on the development of early maladaptive schemas and the expression of violence in adolescents. *Behavioral Sciences*, 15(7), 854. <https://doi.org/10.3390/bs15070854>.
- Rafaeli, E., Bernstein, D. P., & Young, J. E. (2013). *Şema terapi ayırıcı özellikler* (7th ed.) [Çev. Ed. H. A. Karaosmanoğlu ve N. Azizlerli]. . Psikonet Yayınları.
- Raskauskas, J., & Huynh, A. (2015). The process of coping with cyberbullying: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 23, 118–125. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2015.05.019>.
- Rodop, Ş., Yıldırım, S., Dikmen Yıldız, P., & Gürtunca Hanif, A. (2022). Üniversite Öğrencilerinde siber zorbalık: Başa Çıkma stratejileri, değer yönelimleri ve akademik başarılarıyla ilişkileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 10(26), 97–116. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.899396>.
- Sabra, A., & Hassan, L. (2020). Role of perceived social support on self-esteem and aggression among adolescents. *Tanta Scientific Nursing Journal*, 19(2), 174–191. <https://doi.org/10.21608/tsnj.2020.131970>.
- Salekin, R. T. (2016). Psychopathy in childhood: Toward better informing the dsm-5 and icd-11 conduct disorder specifiers. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 7(2), 180–191. <https://doi.org/10.1037/per0000150>.
- Saylor, C. F., & Leach, J. B. (2008). Perceived bullying and social support in students accessing special inclusion programming. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 21(1), 69–80. <https://doi.org/10.1007/s10882-008-9126-4>.

- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik.
- Seto, K. W. (2002). How should legislation deal with children as victims and perpetrators of cyberstalking? *Cardozo Women's Law Journal*, 9, 67-72.
- Shahbeik, S., Moazedian, A., Sabahi, P., & Khanmohammadi Otaghsara, A. (2022). A structural model of depression based on early maladaptive schemas, resilience and perceived social support with the mediating role of self-compassion and hope in men and women with cancer. *Applied Family Therapy Journal*, 3(4), 284-308. <https://doi.org/10.61838/kman.afjtj.3.4.16>.
- shalchi, S., mohammadzadeh, A., & Yousefpour, N. (2022). Predicting bullying and antisocial behaviors based on early maladaptive schemas and defense mechanisms in drug abusers. *Research on Addiction*, 16(63), 285-308. <https://doi.org/10.52547/etiadpajohi.16.63.285>.
- Sorias, O. (1988). Sosyal destek kavramı. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(1), 353-357.
- Tarçalar Erol, B. (2015). *Investigating early maladaptive schemas among secondary school children in regard to peer bullying and victimization* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Topçu, Ç. (2008). *The relationship of cyber bullying to empathy, gender, traditional bullying, internet use and adult monitoring* [Master's thesis]. Middle East Technical University.
- Tremblay, P. F., & Dozois, D. J. (2009). Another perspective on trait aggressiveness: Overlap with early maladaptive schemas. *Personality and Individual Differences*, 46(5-6), 569-574. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.12.009>.
- Türk, B., & Şenyuva, G. (2021). Şiddet sarmalı İçinden siber zorbalık: Bir gözden geçirme. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 462-479. <https://doi.org/10.21733/ibad.901032>.
- Vagos, P., Fabris, M. A., & Rijo, D. (2025). Cognitive pathways to the forms and functions of aggression in adolescence: The role of early maladaptive schemas and social information processing. *Frontiers in Psychology*, 16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1431756>.
- Van Wijk-Herbrink, M. F., Lobbestael, J., Bernstein, D. P., Broers, N. J., Roelofs, J., & Arntz, A. (2021). The influence of early maladaptive schemas on the causal links between perceived injustice, negative affect, and aggression. *International Journal of Forensic Mental Health*, 20(2), 133-149. <https://doi.org/10.1080/14999013.2020.1842562>.
- van Geel, M., Goemans, A., Toprak, F., & Vedder, P. (2017). Which personality traits are related to traditional bullying and cyberbullying? a study with the big five, dark triad and sadism. *Personality and Individual Differences*, 106, 231-235. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.10.063>.
- van Geel, M., Vedder, P., & Tanilon, J. (2014). Relationship between peer victimization, cyberbullying, and suicide in children and adolescents: A meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 168(5), 435. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2013.4143>.
- Wang, P., Wang, X., & Lei, L. (2019). Gender differences between student-student relationship and cyberbullying perpetration: An evolutionary perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19-20), 9187-9207. <https://doi.org/10.1177/0886260519865970>.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.4.590>.
- Wright, M. F. (2015). Adolescents' cyber aggression perpetration and cyber victimization: The longitudinal associations with school functioning. *Social Psychology of Education*, 18(4), 653-666. <https://doi.org/10.1007/s11218-015-9318-6>.
- Wu, J., Shao, Y., & Zang, W. (2025). Perceived social support and self-esteem predict cyberbullying among rural left-behind adolescents. *Scientific Reports*, 15(1). <https://doi.org/10.1038/s41598-025-10803-7>.
- Yağmur, B., & Arıcak, O. (2022). The relationship between early maladaptive schema and problematic mobile phone use among adolescent female. *Research on Education and Psychology*, 6(2), 101-117. <https://doi.org/10.54535/rep.1075894>.
- Yang, J., Wang, N., Gao, L., & Wang, X. (2021). Deviant peer affiliation and adolescents' cyberbullying perpetration: Online disinhibition and perceived social support as moderators. *Children and Youth Services Review*, 127, 106066. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106066>.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2009). *Şema terapi: Uygulayıcı rehberi* (10th ed.) [T. V. Soylu, Çev.; 10. bs]. Litera Yayıncılık.

- Yu, G., Li, S., & Zhao, F. (2020). Childhood maltreatment and prosocial behavior among Chinese adolescents: Roles of empathy and gratitude. *Child Abuse & Neglect*, 101, 104319. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104319>.
- Zhang, S., Liu, Q., Jia, M., Zhang, Q., & Zhang, L. (2025). The predictive roles of self-compassion, perceived social support, and psychological flexibility in early maladaptive schemas among college students: An exploration based on latent profile analysis. *Frontiers in Psychology*, 16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1619308>.
- Zhu, C., Huang, S., Evans, R., & Zhang, W. (2021). Cyberbullying among adolescents and children: A comprehensive review of the global situation, risk factors, and preventive measures. *Frontiers in Public Health*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.634909>.
- Zsila, Á., Urbán, R., Griffiths, M. D., & Demetrovics, Z. (2018). Gender differences in the association between cyberbullying victimization and perpetration: The role of anger rumination and traditional bullying experiences. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(5), 1252–1267. <https://doi.org/10.1007/s11469-018-9893-9>.